

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
<i>Δημήτριος Σαρρής</i>	
1. ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ-ΔΥΣΛΕΞΙΑ	15
<i>Δημήτριος Σαρρής, Φωτεινή Χριστοπούλου, Χαρίλαος Ζάραγκας, Παναγούλα Παπαδημητροπούλου</i>	
2. ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	33
<i>Ευάγγελος Τσαμπαλάς, Δημήτριος Σαρρής, Παναγούλα Παπαδημητροπούλου</i>	
3. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	61
<i>Παναγιώτα Γιαννέλη</i>	
4. ΕΙΔΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ	81
<i>Διονύσιος Χρ. Ταφιάδης</i>	
5. ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ: ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ	101
<i>Μαρία-Ιωάννα Γκουντάκου, Αμαρυλλίς-Χρυσή Μαλεγιαννάκη</i>	
6. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ	121
<i>Βασιλική Ζαροκανέλλου</i>	
7. ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΞΙΑ: ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΡΟΦΙΛ ΔΥΣΛΕΞΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	145
<i>Βασιλική Γιαννούλη, Γεωργία Πενεκέλη</i>	

8. ΠΡΩΙΜΕΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	179
<i>Μαρία Δροσινού-Κορέα</i>	
9. ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	199
<i>Λουίζα Βωνιάτη</i>	
Ευρετήριο όρων και ονομάτων	217

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν βιβλίο προσεγγίζει το θέμα των διαταραχών του γραπτού και του προφορικού λόγου, καθώς και την αξιολόγηση παιδιών με και χωρίς τυπική ανάπτυξη, από κλινική, νευροαναπτυξιακή και ψυχολογική σκοπιά.

Επιχειρούνται τόσο η θεωρητική παρουσίαση του εν λόγω ζητήματος όσο και η περιγραφή πρακτικών προσεγγίσεων και τρόπων διαχείρισης κάθε διαταραχής. Η καλύτερη διαχείριση και αντιμετώπιση των διαταραχών γραπτού ή/και προφορικού λόγου συνεπάγεται τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του πάσχοντα, την ομαλή παρουσία του στην κοινωνική ζωή, καθώς και την ενίσχυση του αισθήματος αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησής του.

Ένας επιπλέον στόχος του βιβλίου είναι η εύληπτη και εύστοχη παρουσίαση του υπό πραγμάτευση ζητήματος, η οποία «ενδύει» τις επιστημονικές γνώσεις που διατρέχουν όλα τα κεφάλαια, για τη διευκόλυνση της κατανόησης του περιεχομένου του από όλους όσοι επιθυμούν να εντρυφήσουν στο συγκεκριμένο πεδίο. Ειδικότερα εξετάζονται η δυσλεξία, η δυσγραφία, η ειδική γλωσσική διαταραχή, η γλωσσική καθυστέρηση, η δυσλεξία σε διάφορα αλφαβητικά ορθογραφικά συστήματα, η επικοινωνία ατόμων με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος και η διασύνδεση των διαταραχών προφορικού λόγου με πρώιμες παραβατικές συμπεριφορές σε παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου πραγματοποιείται η θεωρητική παρουσίαση των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών, με εστίαση στη δυσλεξία. Επιχειρείται η σκιαγράφηση του προφίλ των ατόμων που παρουσιάζουν δυσλεξία και προσεγγίζονται οι αιτιολογικοί παράγοντες εμφάνισής της, με στόχο την κατανόηση και την ερμηνεία αυτής της διαταραχής και των ποικίλων μορφών της.

Το δεύτερο κεφάλαιο εξετάζει τις διαταραχές προφορικού και γραπτού λόγου, με τους μαθητές που τις εμφανίζουν να δυσκολεύονται σημαντικά στην άσκηση βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις κατά τη μετάβασή τους σε ανώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η μάθηση συνδέεται με τις ικανότητες αποκωδικοποίησης λέξεων, κατανόησης γραπτού κειμένου, κωδικοποίησης ομιλούμενων λέξεων

σε κείμενο, σχηματισμού απλών λέξεων και φράσεων, καθώς και δημιουργίας εκτενούς γραπτού κειμένου. Άλλωστε, και ο προφορικός λόγος είναι υψίστης σημασίας για την ομαλή κοινωνικοποίηση του ατόμου.

Το τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου παρουσιάζει μια συγκριτική μελέτη γραπτού λόγου, που πραγματοποιήθηκε σε μαθητές με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες και τυπικά αναπτυσσόμενους μαθητές της Δ' τάξης Δημοτικού. Η παραγωγή γραπτού λόγου αντιπροσωπεύει διαχρονικά μια σύνθετη διαδικασία η οποία δυσκολεύει τους μαθητές και περιλαμβάνει ένα σύνολο νοητικών αναπαραστάσεων, υποχρεώνοντας τον γράφοντα να προβαίνει σε έλεγχο των υποθέσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται η Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ), η οποία αφορά την ύπαρξη ελλειμμάτων κατά την ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας. Περιγράφονται ενδελεχώς τόσο η συγκεκριμένη διαταραχή όσο και τα χαρακτηριστικά των ατόμων που την εμφανίζουν. Παρουσιάζεται επίσης η μελέτη περίπτωσης ενός νεαρού αγοριού, μαθητή της Στ' Δημοτικού, στο οποίο έγινε λογοπαθολογική αξιολόγηση και παρέμβαση.

Το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στη δυσγραφία, η οποία εμπίπτει στην κατηγορία των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών και περιγράφεται ως διαταραχή της γραπτής έκφρασης. Η δυσγραφία επηρεάζει την ικανότητα γραφής, τις λεπτές κινητικές δεξιότητες, τις δεξιότητες επεξεργασίας πληροφοριών και την οργάνωση και συνοχή του λόγου. Στο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης ενός άνδρα, ηλικίας 40 ετών, και συζητιούνται τα αποτελέσματα της νευροψυχολογικής εκτίμησης.

Το έκτο κεφάλαιο διερευνά την επικοινωνία, τον λόγο και την ομιλία στις Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος. Τα ελλείμματα στην κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία, σε συνδυασμό με τα περιορισμένα ενδιαφέροντα και τις στερεότυπες συμπεριφορές, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των ατόμων με αυτή τη νευροαναπτυξιακή διαταραχή. Γι' αυτό και θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική η διερεύνηση του συστήματος επικοινωνίας τους, που καθορίζει τη σχέση των συγκεκριμένων ατόμων με τους σημαντικούς άλλους και με τον κοινωνικό τους περίγυρο.

Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ανάγνωση και τη δυσλεξία, με ιδιαίτερη έμφαση στα γνωστικά προφίλ των δυσλεξικών ατόμων σε διάφορα αλφαβητικά ορθογραφικά συστήματα, δεδομένου ότι όλες οι γλώσσες του κόσμου εκπροσωπούνται από ποικιλία ορθογραφικών συστημάτων.

Το όγδοο κεφάλαιο πραγματεύεται τη σύνδεση των πρώιμων παραβατικών συμπεριφορών με την ειδική αγωγή και εκπαίδευση. Ανάμεσα στις ενδεχόμενες συννοσηρότητες και συσχετίσεις αναφέρονται αυτές των διαταραχών προφορικού και γραπτού λόγου, που εντοπίζονται με τα διαγνωστικά κριτήρια για τις πρώιμες παραβατικές συμπεριφορές στο διεπιστημονικό πεδίο της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

Το ένατο και τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου διερευνά τη γλωσσική καθυστέρηση στην προσχολική ηλικία. Την ενδεδειγμένη θεωρητική παρουσίαση της γλωσσικής καθυστέρησης ακολουθεί η μελέτη περίπτωσης ενός αγοριού νηπιακής ηλικίας, το οποίο πρώτα υποβλήθηκε σε λογοπαθολογική αξιολόγηση από λογοπαθολόγο-λογοθεραπευτή για τη διερεύνηση ύπαρξης γλωσσικής καθυστέρησης, και στη συνέχεια παρακολούθησε ένα πρόγραμμα παρέμβασης.

Κλείνοντας τη σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου του βιβλίου, θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους συναδέλφους που συμμετείχαν για την αγαστή συνεργασία και στήριξή τους καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης αυτού του εγχειρήματος, οι οποίοι με την ευρύτητα των επιστημονικών τους γνώσεων και την τεράστια ερευνητική τους εμπειρία, την υπομονή και το επιστημονικό τους ήθος βοήθησαν ουσιαστικά στην ολοκλήρωση του παρόντος συγγράμματος.